

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Valstybės biudžetinė įstaiga, A.Vivulskio g. 11, LT-03610 Vilnius, tel. (8 5) 266 8176, (8 5) 266 8169, faks. (8 5) 266 4209, el. p. post@socmin.lt, <http://www.socmin.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui
Romui Valentukevičiui

2011-05-19
Į 2011-05-12

Nr. (23.3-21) SD - 3187
Nr. 4D-2011

DĖL LIGOS PAŠALPOS NEMOKĖJIMO

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje buvo gautas Jūsų kreipimasis dėl ligos pašalpos nemokėjimo. Pagal kompetenciją Jums atsakome.

Paaiškiname, kad remiantis Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo (Žin., 2000, Nr. 111-3574) 17 straipsnio 1 dalimi, moterims, suėjus 30 ir daugiau nėštumo savaičių, motinystės pašalpa mokama už 126 kalendorines dienas. Pagrindas išleisti nėštumo ir gimdymo atostogų ir atitinkant Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo reikalavimus skirti motinystės pašalpą yra elektroninis nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimas, išduotas pagal sveikatos apsaugos ir socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2010 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. V-653/A1-356 patvirtintas Elektroninių nedarbingumo pažymėjimų bei elektroninių nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimų davimo taisyklės (Žin., 2010, Nr. 89-4740). Pažymime, kad nėštumo ir gimdymo atostogos yra tikslinės, skirtos ne tik apsaugoti ypatingą vaiko ir motinos ryšį, bet ir apsaugoti nėščios moters biologinę būseną, jos kūdikio sveikatą. Būtent dėl šios priežasties motinystės pašalpa apdraustosioms išmokama už visas 126 kalendorines dienas į priekį. Atsisakius nėštumo ir gimdymo atostogų ir tęsdama darbą moteris ne tik rizikuoja savo ir kūdikio sveikata, bet ir sudaro keblumą darbdaviui organizuoti darbą. Remiantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (Žin., 2002, Nr. 64-2569) 278 straipsnio 1 dalimi, nėščias, neseniai pagimdžiusias ar krūtimi maitinančias moteris negalima įpareigoti dirbti esant tokioms darbo sąlygoms ir veiksniams, kurie gali turėti neigiamą poveikį moters ar kūdikio sveikatai. Remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 19 d. nutarimu Nr. 340 „Dėl nėščioms, neseniai pagimdžiusioms ar krūtimi maitinančioms moterims kenksmingų darbo sąlygų ir pavojingų veiksnių sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 29-1184) prie nėščioms, neseniai pagimdžiusioms ar krūtimi maitinančioms moterims pavojingų veiksnių priskiriami ne tik darbas su įvairiomis medžiagomis, fizinių veiksnių keliamas poveikis, bet ir darbe patiriamas protinis ir fizinis nuovargis, kurio net ir prevencinės priemonės, tokios kaip kad perkėlimas į kitą darbą (darbo vietą), neigiamos įtakos sumažinti nepadedą, o Darbo kodekso 278 straipsnio 5 dalies nuostata, numatanti, kad nesant galimybės nėščią moterį perkelti į kitą darbą (darbo vietą), neturintį neigiamo poveikio jos ar būsimo kūdikio sveikatai, jos sutikimu suteikiamos atostogos iki

nėštumo ir gimdymo atostogų, paliekant jos vidutinį darbo užmokestį, yra net neįgyvendinama, nes minėtos rūšies tikslinių atostogų pradėta atsisakyti.

Situacija, kai nėštumo ir gimdymo atostogų pradėta atsisakyti kilo dėl to, kad nuo 2011 m. liepos 1 d. mažėja motinystės (tėvystės) pašalpos dydžiai, o pasinaudojus Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 20 straipsnio 2 dalimi numatančia, kad jeigu motina negavo motinystės pašalpos už nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpį, motinystės (tėvystės) pašalpa turintiems teisę ją gauti šio įstatymo 19 straipsnyje nurodytiems asmenims skiriama nuo vaiko gimimo dienos, motinystės (tėvystės) pašalpa būtų mokama pagal šiuo metu galiojančią tvarką, kai pirmaisiais vaiko auginimo metais mokama 90 proc. pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio išmoka, o antraisiais – 75 proc. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymo 5, 6, 16, 18, 19, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymas (Žin., 2010, Nr. 86-4533), remiantis šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalimi, bus taikomas tik nuo 2011 m. liepos 1 d. naujai skiriamoms socialinio draudimo pašalpoms.

Įvertinant tai, kad Darbo kodekso 179 straipsnyje įstatymo leidėjas imperatyviai nereikalauja naudotis šios rūšies tikslinėmis atostogomis, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybinės darbo inspekcijos buvo išaiškinta, kad nėštumo ir gimdymo atostogos yra moters teisė, bet ne pareiga. Ir vis dėlto nors Lietuvoje galiojantys teisės aktai suteikia teisę (ne pareigą) naudotis nėštumo ir gimdymo atostogomis, dėl draudiminio įvykio – nėštumo, alternatyvos pasirinkti gauti motinystės pašalpą ar ligos pašalpą (net ir vaiko ar šeimos nario slaugai), nenumatyta. Pažymėtina, kad net ir pasinaudojus teise į kasmetines atostogas ar nėštumo ir gimdymo atostogas ir jų metu mokamą motinystės pašalpą, įstatymo leidėjas, įvertinęs teisinio fakto (veiksmo) pirmumą, pasirinko šių atostogų metu ligos pašalpos nemokėti. Vis dėlto moteriai, suejusi 30 ir daugiau nėštumo savaičių, nėštumo ir gimdymo atostogos gali būti suteiktos bet kuriuo metu iki pat vaiko gimimo dienos. Todėl tuo atveju, kai moteris, suejusi 30 ir daugiau nėštumo savaičių, suserga arba nori pati prižiūrėti sergantį šeimos narį, pirmiausiai jai turėtų būti išduotas nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimas. Už šį pažymėjimą, skirtingai nei nedarbingumo pažymėjimą, mokama 100 proc. pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio pašalpa. Taigi, tais atvejais, kai nėščioji buvo apsisprendusi nesinaudoti tikslinėmis nėštumo ir gimdymo atostogomis, ji visada gali pakeisti savo apsisprendimą bei gauti nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimą, o priešingu atveju, kai medicininuose dokumentuose yra pažymėta, kad moteris atsisakė jai išduodamo elektroninio nėštumo ir gimdymo atostogų pažymėjimo, laikinojo nedarbingumo laikotarpiu turėtų būti išduodama medicininė pažyma, pateisinanti neatvykimo į darbą priežastį.

Manome, kad tokių problemų, kai nėščios moterys, kurių planuojama gimdymo data yra iki liepos 1 d., atsisako nėštumo ir gimdymo atostogų dėl didesnės motinystės (tėvystės) pašalpos, ateityje kilti neturėtų, todėl papildomas teisinis reguliavimas nereikalingas.

Ministras

Donatas Jankauskas

Gintarė Vizbaraitė, tel. 2664216, el. p. Gintare.Vizbaraitė@socmin.lt

Socialinio draudimo skyriaus vedėjas

Socialinio draudimo ir pensijų departamento

direktoriaus pavaduotoja

Viceministras

Vaidotas Kalinauskas

Alfreda Šatrauskienė

Audrius Bitinas

